

ARDEALUL SALVEAZĂ ROMÂNIA?

În ultimii aproape 90 de ani, după făurirea statului național unitar român, oamenii politici din Ardeal au jucat un rol deosebit, de cele mai multe ori pozitiv, în momente de criză sau tensiune, în România întregită. Am, în primul rând, în vedere, pe cei care, în perioada respectivă, au deținut funcția de premier sau alte demnități ministeriale importante în cabinetele ce s-au succedat.

Presa românească, mai ales cea clujeană, a făcut deja câteva apropieri, e drept, destul de superficiale, între actualul premier și Alexandru Vaida-Voevod, pe considerentul că amândoi ar fi fost clujeni.¹

Primul premier pe care l-a dat Ardealul României întregite a fost Alexandru Vaida-Voevod. În urma alegerilor din noiembrie 1919, Vaida-Voevod este numit, la 1 decembrie 1919, în fruntea noului cabinet, reușind să se mențină în funcție abia până la 12 martie 1920.

Unul dintre membrii respectivului cabinet, el însuși prim ministru peste aproape 20 de ani, respectiv Octavian Goga, va scrie, în volumul său: „...*aceeași luptă: Budapesta-București*”, cuvinte deloc măgulitoare despre prestația ca premier a lui Vaida-Voevod. Între altele, tăiosul gazetar Octavian Goga îl acuza de faptul că, prin lipsa coerenței și a unui program de guvernare realist, în conformitate cu complexitatea momentului politic, dar mai ales cu așteptările populației, Vaida-Voevod ar fi adus grave prejudicii prestigiului deosebit de care se bucura în epocă, la nivel național, Ardealul, căruia Regatul îi era recunoscător pentru sacrificiile făcute și lupta sa consecventă dedicată Unirii.

După cum se știe, Al. Vaida-Voevod va reveni în fruntea guvernului României abia la 6 iunie 1932. Acest nou guvern rămâne în funcție până la 10 august 1932. Regele Carol al II-lea îi încredințează funcția de premier și în noul cabinet, la 11 august, dar îi acceptă demisia în 19 octombrie 1932. La data respectivă Al. Vaida-Voevod era unul dintre liderii marcanți ai P.N.Ț. Nici primul ministru, nici partidul pe care-l reprezenta, nu aveau, însă, soluții viabile pentru a scoate țara din puternica criză economico-socială în care se afla. Asta s-a întâmplat și în viitorul mandat de prim ministru avut de Vaida -Voevod în perioada 14 ianuarie-13 decembrie 1933, anul marilor mișcări sociale din domenii importante ale economiei românești.

O dovadă elocventă, în acest sens, este și faptul că un nou om politic ardelean de mare prestigiu – Luliu Maniu –, care a fost, de altfel, primul prim ministru țărănist al României, a fost la rândul său copleșit de evenimente și nu a găsit soluții viabile. Luliu Maniu devine prim ministru la 10 noiembrie 1928 și

rămâne în funcție până la 6 iunie 1930. Pe perioada guvernării lui au loc (cel puțin) două evenimente extrem de importante, față de care reacțiile premierului sunt deosebit de palide și ineficiente. După cum se știe, în cursul anului 1929 România este lovită de o puternică recesiune și criză, care va produce disperare și sărăcie în rândurile românilor. Tot atunci, după o perioadă de regență, marcată, în principal, de acte de corupție grave, se produce revenirea în țară, în taină, a prințului Caraiman, viitorul rege Carol al II-lea, care renunțase la drepturile sale de succesiune la tronul României, își abandonase soția legitimă și fiul și prefera să trăiască, la Paris, în compania concubinei sale Elena (Wolf) Lupescu.

Este drept că numeroși oameni politici, îngrijorați de agravarea situației interne, l-au contactat, la Paris, pe prinț, i-au reamintit obligațiile ce-i reveneau ca membru al casei regale și i-au cerut să revină în țară.

Revenirea prințului Carol în țară s-a făcut în taină, cu încălcarea Constituției și a legilor țării, ceea ce ar fi obligat pe primul ministru în exercițiu, respectiv pe Luliu Maniu, să dispună arestarea lui. Dovedind, ca de atâtea ori în activitatea sa politică, lipsă de fermitate, Luliu Maniu a preferat, în schimb, să demisioneze. După mai puțin de o săptămână (respectiv perioada 7-12 iunie 1930), Luliu Maniu se răzgândește și primește însărcinarea lui Carol al II-lea de a conduce un nou guvern P.N.Ț (13 iunie-9 octombrie 1930). Nici de această dată, confruntat cu intensificarea efectelor crizei, primul ministru Luliu Maniu nu se dovedește capabil de soluții viabile, în raport de situația dramatică a economiei naționale și de așteptările populației. El va reveni, însă, în fruntea guvernului, după o perioadă de aproape doi ani, pentru o perioadă relativ scurtă, respectiv 20 octombrie 1932-13 noiembrie 1933.

De altfel, la 13 noiembrie 1933, P.N.Ț. a pierdut conducerea guvernului, orice eforturi făcute ulterior fiind inutile, lovindu-se de opoziția fermă a lui Carol al II-lea, poate și ca recunoștință pentru că tratase superficial și laș revenirea, ilegală, a acestuia în țară.

La sfârșitul guvernării liberale, în pofida unor creșteri economice incontestabile, situația internă și internațională era destul de dramatică. Regele Carol al II-lea, decis să distrugă sistemul politic pluripartit și să instaureze în țară un regim de dictatură personală, aduce, în 29 decembrie 1937, la conducerea României, guvernul condus de Octavian Goga. În felul acesta, regele anula șansele liberalilor și țărăniștilor de a prelua guvernarea și bloca preluarea puterii de către forțele extremiste legionare.

Dovedind un cras amatorism și lipsa unor programe economice și sociale pe măsura gravității situației interne și a ostilității externe îndreptate împotriva României, guvernul prezidat de poetul și gazetarul Octavian Goga este obligat să

¹ Noțiunea de „clujean”, în privința celor doi oameni politici, este valabilă doar în sensul că au locuit amândoi, o perioadă de timp, în municipiul de pe Someș.

își dea demisia la 10 februarie 1938.

O zi mai târziu, care coincide, în fapt, cu instaurarea dictaturii carliste, regele încredințează conducerea guvernului patriarhului cărturar Elie Miron Cristea. Între 11 februarie 1938 și 6 martie 1939, data decesului său, guvernul Elie Miron Cristea, condus, în realitate, de rege, la intervențiile repetate ale acestuia, a suferit trei remanieri succesive.

Situația s-a deteriorat, însă, tot mai mult, iar țara, slăbită de politica aventuristă a regelui, devine din ce în ce mai vulnerabilă în fața atacurilor revizioniste și revanșarde ale ungarilor, bulgarilor și rușilor. România va fi obligată să cedeze în fața presiunilor și ultimatumului sovietic, pierzând o parte importantă a teritoriului național.

În acest context extrem de tulbure și de grav, la 4 iulie 1940 conducerea guvernului se încredințează de același rege tranzacționist și aventurier ing. Ion Gigurtu, cunoscut mai degrabă ca director general al Societății aurifere „Mica” de la Brad și mai puțin ca politician cu calități deosebite. Nici el, însă, nu va reuși, în acele momente extrem de tensionate, să ferească țara de puternicele lovituri puse la cale în cancelariile diplomatice ale vremii împotriva României, pentru destrămarea ei teritorială. Încheierea, la 30 august 1940, a Diktatului de la Viena, prin care era răpită României partea sa de nord-vest, dar mai ales confruntările interne imediate, au dus, inevitabil, la demiterea guvernului Gigurtu la 4 septembrie 1940, dar și la plecarea din țară a odiosului rege Carol al II-lea.

După încheierea celui de-al II-lea război mondial, dar mai ales după intrarea țării în sfera de influență sovietică, este rândul altui ardelean de a prelua, la 6 martie 1945, conducerea guvernului. Din nou România cunoștea o perioadă grea, care, de altfel, îi va marca, pentru o jumătate de secol, destinul. Dr. Petru Groza va rămâne în fruntea executivului în perioada 6 martie 1945 și până la 2 iunie 1952, guvernul lui cunoscând în această perioadă nu mai puțin de trei remanieri.

Nu cred că se pot atribui lui Groza lucruri pozitive, cu atât mai mult cu cât în timpul guvernării sale a început un criminal proces de distrugere a instituțiilor democratice, create cu multe sacrificii după 1918, dar și al creării gulagului comunist unde și-au găsit sfârșitul sau au trăit în condiții inumane milioane de români, datorită neaderării lor la noul regim, al opoziției față de comunizarea țării. Personal, recunosc lui Petru Groza un singur merit: faptul că a obținut sprijinul sovietic pentru anularea efectelor Diktatului de la Viena și readucerea teritoriului răpit sub administrație românească. În rest, îmi însușesc acele puncte de vedere care îl acuză cel puțin de lipsa de reacție, fermă și demnă, față de abuzurile și crimele săvârșite deopotrivă de comisarii sovietici și Armata Roșie de ocupație, dar și de noul regim comunist instaurat odată cu numirea guvernului său, la 6 martie 1945.

După moartea dr. Petru Groza, la 2 iunie 1952, vreme de 54 de ani nici un alt om politic ardelean nu va mai ocupa înalta demnitate de prim ministru al României. Regimul politic comunist nu i-a mai considerat pe ardeleni demni de a ocupa o asemenea funcție, rezervându-le cel mult funcții de vice prim ministru, cum a fost, de exemplu, cazul unui destul de cunoscut clujean Ioan Ursu.

La 12 decembrie 1996 primarului general în exercițiu al Capitalei, fost student la Facultatea de Drept din Cluj, Victor Ciorbea, căruia i se încredinșase de către președintele Emil Constantinescu sarcina formării noului guvern, este votat de

Parlament ca prim ministru.

Ca și în perioada interbelică, țărăniștii au fost departe de așteptările electoratului român, iar Victor Ciorbea rămâne în istoria post-decembristă a României ca unul dintre cei mai slabi premieri. Dovedind o gândire politică destul de confuză, ca și lipsa unui program economic realist, noul prim ministru, ardelean la origine, nu dă deloc satisfacție. Președintele țării este nevoit a-l înlocui, la 17 aprilie 1998, deși țara nu era într-una din cele mai faste perioade ale istoriei ei.

După o altă pauză, de doar 10 ani, de această dată, mai exact la 22 decembrie 2008, Parlamentul României confirmă, cu un vot de peste 74% - cel mai mare din aproape întreaga istorie contemporană - ca prim ministru un alt ardelean, Emil Boc. Până la alegerea sa ca premier, Emil Boc fusese ales, de două ori succesiv ca primar al capitalei de suflet a Ardealului - municipiul Cluj-Napoca.

Nu știm cum se face, dar, din nou, țara se confruntă cu probleme extrem de complexe, agravate și de declanșarea, pe plan mondial, a unei puternice crize economice.

Emil Boc își începe, astfel, mandatul sub semnul unei acute recesiuni, ale cărei efecte sunt deja vizibile, dacă ar fi să ne referim doar la alarmantele concedieri, închideri complete sau parțiale a numeroase societăți comerciale, creșterea galopantă a inflației, prăbușirea lentă a leului, scăderea puterii de cumpărare, pe fundalul ridicării, de la o zi la alta, a prețurilor, criza energetică și de carburanți etc.

În mod firesc, se pune întrebarea: va reuși Emil Boc mai mult decât foștii prim miniștri ardeleni enumerați mai sus? Cu alte cuvinte, va reuși Ardealul să salveze România?

